2026/1704

13.7.2026

NÕUKOGU OTSUS (ÜVJP) 2026/1704,

10. juuli 2026,

massihävitusrelvade ja nende kandevahendite valitsusvälistele osapooltele leviku tõkestamist käsitleva ÜRO Julgeolekunõukogu resolutsiooni 1540 (2004) rakendamise toetamiseks

EUROOPA LIIDU NÕUKOGU,

võttes arvesse Euroopa Liidu lepingut, eriti selle artikli 28 lõiget 1 ja artikli 31 lõiget 1,

võttes arvesse liidu välisasjade ja julgeolekupoliitika kõrge esindaja ettepanekut

ning arvestades järgmist:

(1) Euroopa Ülemkogu võttis 12. detsembril 2003 vastu massihävitusrelvade leviku tõkestamise ELi strateegia, mille III peatükis on nende meetmete loetelu, mida tuleb võtta liidus ja kolmandates riikides massihävitusrelvade leviku vastu võitlemiseks.

(2) Ühinenud Rahvaste Organisatsiooni (ÜRO) Julgeolekunõukogu võttis 28. aprillil 2004 vastu resolutsiooni 1540 (2004), mis oli esimene rahvusvaheline dokument, kus terviklikult ja igakülgselt käsitleti massihävitusrelvi, nende kandevahendeid ja nendega seotud materjale. ÜRO Julgeolekunõukogu resolutsiooniga 1540 (2004) kehtestati kõikidele riikidele siduvad kohustused, mille eesmärk on ära hoida ja tõkestada valitsusväliste osalejate juurdepääsu sellistele relvadele ja relvadega seotud materjalidele. Ühtlasi kutsuti selles riike üles andma ÜRO Julgeolekunõukogu resolutsiooniga 1540 (2004) loodud julgeolekunõukogu komiteele (edaspidi „resolutsiooni 1540 komitee“) aru meetmetest, mida nad on võtnud või mida nad kavatsevad võtta ÜRO Julgeolekunõukogu resolutsiooni 1540 (2004) rakendamiseks.

(3) ÜRO Julgeolekunõukogu võttis 27. aprillil 2006 vastu resolutsiooni 1673 (2006), milles otsustati, et resolutsiooni 1540 komitee peab tegema suuremaid jõupingutusi, et edendada ÜRO Julgeolekunõukogu resolutsiooni 1540 (2004) täielikku rakendamist tööprogrammide, teavitustegevuse, abi, dialoogi ja koostöö kaudu. Samuti kutsuti resolutsiooni 1540 komiteed üles uurima koos riikide ning rahvusvaheliste, piirkondlike ja allpiirkondlike organisatsioonidega, kas saadud kogemusi ja õppetunde oleks võimalik jagada ning milliste programmide abil saaks hõlbustada ÜRO Julgeolekunõukogu resolutsiooni 1540 (2004) rakendamist.

(4) ÜRO Julgeolekunõukogu võttis 20. aprillil 2011 vastu resolutsiooni 1977 (2011) ning otsustas pikendada resolutsiooni 1540 komitee volitusi kümne aasta võrra kuni 25. aprillini 2021. ÜRO Julgeolekunõukogu otsustas samuti, et resolutsiooni 1540 komitee peab jätkuvalt intensiivistama oma jõupingutusi, et edendada ÜRO Julgeolekunõukogu resolutsiooni 1540 (2004) täielikku rakendamist kõigi riikide poolt, osalema aktiivselt abipakkumiste ja -taotluste sobitamises, kasutades selliseid vahendeid nagu asjaomase riigi kutsel riigi külastamine, abivormid, tegevuskavad või resolutsiooni 1540 komiteele esitatud muu teave, ning vaatama enne 2016. aasta detsembrit põhjalikult läbi ÜRO Julgeolekunõukogu resolutsiooni 1540 (2004) rakendamise seisu.

(5) ÜRO Julgeolekunõukogu võttis 15. detsembril 2016 ühehäälselt vastu resolutsiooni 2325 (2016) ning kinnitas sellega 2016. aastal läbi viidud ÜRO Julgeolekunõukogu resolutsiooni 1540 (2004) põhjaliku läbivaatamise tulemused. ÜRO Julgeolekunõukogu kutsus kõiki riike üles tugevdama riiklikke meetmeid ÜRO Julgeolekunõukogu resolutsiooni 1540 (2004) rakendamisel ning andma riikide asjaomase suutlikkuse suurendamiseks rohkem abi, sealhulgas vabatahtlike panuste kaudu, samuti kutsus ta üles suurendama koostööd sidusrühmade, kodanikuühiskonna ja akadeemiliste ringkondade vahel.

(6) ÜRO Julgeolekunõukogu võttis 30. novembril 2022 vastu resolutsiooni 2663 (2022) ning otsustas pikendada resolutsiooni 1540 komitee volitusi kümne aasta võrra kuni 30. novembrini 2032.

(7) Liidu toetus ÜRO Julgeolekunõukogu resolutsiooni 1540 (2004) rakendamisele, mida on alates 2006. aastast tehtud nõukogu ühismeetmete 2006/419/ÜVJP ([1]) ja 2008/368/ÜVJP ([2]) ning nõukogu otsuste 2013/391/ÜVJP, ([3]) (ÜVJP) 2017/809 ([4]) ja (ÜVJP) 2023/654 ([5]) rakendamise kaudu, on aidanud märkimisväärselt vähendada nende riikide arvu, kes jätsid aruande esitamata või kes pärast mittetäieliku aruande esitamist ei esitanud resolutsiooni 1540 komitee nõutud lisateavet. Arvestades siiski, et endiselt on vaja jätkata toetust ÜRO Julgeolekunõukogu resolutsiooni 1540 (2004) rakendamisele, peaks liit võtma vastu käesoleva otsuse, mis aitab kaasa kõnealuse resolutsiooni rakendamisele.

(8) Käesoleva otsuse alusel elluviidava tegevuse tehniline rakendamine tuleks usaldada ÜRO desarmeerimisküsimuste büroole (UNODA), kelle ülesanne on pakkuda resolutsiooni 1540 komiteele ja selle ekspertide rühmale sisulist ja logistilist abi.

(9) Käesolevas otsuses juhindutakse põhimõttest, et tuleks võimalikult suures ulatuses kasutada ära kogemusi, mis on saadud ÜRO Julgeolekunõukogu resolutsiooni 1540 (2004) rakendamise toetamiseks vastu võetud varasemate nõukogu ühismeetmete ja otsuste rakendamisel. Selles prioriseeritakse riikide poolt kindlaks tehtud erivajadusi ja riikide taotlusi, sealhulgas suutlikkusalaseid nõudeid, ning antakse abi ja suurendatakse suutlikkust kohandatud ja nõudlusel põhinevate lähenemisviiside abil. Selles soodustatakse riiklikku ja piirkondlikku isevastutust toetatavate tegevuste eest, et tagada pikaajaline jätkusuutlikkus ja institutsioonilise suutlikkuse säilitamine, samuti UNODA, liidu ning ÜRO Julgeolekunõukogu resolutsiooni 1540 (2004) rakendamise toetamises osalevate asjaomaste rahvusvaheliste, piirkondlike ja allpiirkondlike osalejate vastastikune täiendavus, koordineerimine ja koostoime. Käesolevas otsuses keskendutakse tegevustele, mis on andnud konkreetseid ja mõõdetavaid tulemusi, eelkõige tugevdades riiklikku rakendamist, parandades aruandlus- ja abimehhanisme, suurendades asjaomaste sidusrühmade teadlikkust ja edendades püsivat pühendumist ÜRO Julgeolekunõukogu resolutsiooni 1540 (2004) rakendamisele. Käesoleva otsusega suurendatakse kujunemisjärgus tehnoloogiatest, teaduse arengust ja muutuvatest kahesuguse kasutusega riskidest tulenevatele võimalustele ja probleemidele reageerimise võimet ÜRO Julgeolekunõukogu resolutsiooni 1540 (2004) kontekstis. Samuti tagatakse sellega soolise perspektiivi integreerimine projektitegevustesse ning edendatakse naiste osalemist ja juhtrolli selle kohaldamisalasse kuuluvates tegevustes ja dialoogides.

(10) Käesolevat otsust tuleks rakendada kooskõlas komisjoni ja ÜRO vahel sõlmitud finants- ja haldusraamistiku lepinguga, mis käsitleb ÜRO hallatavatesse programmidesse või projektidesse antava liidu rahalise toetuse haldamist,

ON VASTU VÕTNUD KÄESOLEVA OTSUSE:

Artikkel 1

Liit toetab järgmisi massihävitusrelvade leviku vastases ELi strateegias nimetatud meetmetele vastavaid tegevusi:

a) suutlikkuse suurendamise alased temaatilised seminarid ja koolitused, mida võimaldatakse kuni viiele riikide esitatud abitaotlusele;

b) koolitus piirkondlike kontaktpunktide jaoks;

([1]) Nõukogu 12. juuni 2006. aasta ühismeede 2006/419/ÜVJP ÜRO Julgeolekunõukogu resolutsiooni 1540 (2004) rakendamise toetuseks ja massihävitusrelvade leviku vastase ELi strateegia rakendamise raames (ELT L 165, 17.6.2006, lk 30, ELI: http://data.europa.eu/eli/joint_action/2006/419/oj).

([2]) Nõukogu 14. mai 2008. aasta ühismeede 2008/368/ÜVJP ÜRO Julgeolekunõukogu resolutsiooni nr 1540 (2004) rakendamise toetuseks ja massihävitusrelvade leviku vastase ELi strateegia rakendamise raames (ELT L 127, 15.5.2008, lk 78, ELI: http://data.europa.eu/eli/joint_action/2008/368/oj).

([3]) Nõukogu 22. juuli 2013. aasta otsus 2013/391/ÜVJP massihävitusrelvade ja nende kandevahendite leviku tõkestamist käsitleva ÜRO Julgeolekunõukogu resolutsiooni 1540 (2004) praktilise rakendamise toetamiseks (ELT L 198, 23.7.2013, lk 40, ELI: http://data.europa.eu/eli/dec/2013/391/oj).

([4]) Nõukogu 11. mai 2017. aasta otsus (ÜVJP) 2017/809 massihävitusrelvade ja nende kandevahendite leviku tõkestamist käsitleva ÜRO Julgeolekunõukogu resolutsiooni 1540 (2004) rakendamise toetamiseks (ELT L 121, 12.5.2017, lk 39, ELI: http://data.europa.eu/eli/dec/2017/809/oj).

([5]) Nõukogu 20. märtsi 2023. aasta otsus (ÜVJP) 2023/654 massihävitusrelvade ja nende kandevahendite leviku tõkestamist käsitleva ÜRO Julgeolekunõukogu resolutsiooni 1540 (2004) rakendamise toetamiseks (ELT L 81, 21.3.2023, lk 29, ELI: http://data.europa.eu/eli/dec/2023/654/oj).

c) üks simulatsiooni- või lauaõppus;

d) riiklike tegevuskavade väljatöötamise toetamine ja sihipärase toetuse andmine;

e) teadmiste loomine ja levitamine.

Esimeses lõigus osutatud tegevuste üksikasjalik kirjeldus on esitatud käesoleva otsuse lisas.

Artikkel 2

1. Käesoleva otsuse rakendamise eest vastutab liidu välisasjade ja julgeolekupoliitika kõrge esindaja (edaspidi „kõrge esindaja“).

2. Artiklis 1 osutatud tegevuste tehniline rakendamine usaldatakse UNODA-le. UNODA täidab kõnealust ülesannet kõrge esindaja vastutusel. Selleks sõlmib kõrge esindaja UNODAga vajalikud kokkulepped.

Artikkel 3

1. Artiklis 1 osutatud tegevuste rakendamise lähtesumma on 1 999 934,66 eurot.

2. Kulutusi, mida rahastatakse lõikes 1 sätestatud lähtesummast, hallatakse vastavalt liidu üldeelarve suhtes kohaldatavatele menetlustele ja normidele.

3. Komisjon teeb järelevalvet lõikes 2 osutatud kulutuste nõuetekohase haldamise üle. Sel eesmärgil sõlmib komisjon UNODAga asjakohase lepingu. Lepingus sätestatakse, et UNODA tagab liidu toetuse nähtavuse vastavalt toetuse suurusele.

4. Komisjon püüab sõlmida lõikes 3 osutatud lepingu niipea kui võimalik pärast käesoleva otsuse jõustumist. Komisjon teavitab nõukogu kõigist nimetatud protsessis tekkinud raskustest ja kõnealuse lepingu sõlmimise kuupäevast.

Artikkel 4

Kõrge esindaja annab nõukogule aru käesoleva otsuse rakendamise kohta, tuginedes UNODA koostatud korrapärastele aruannetele. Nimetatud aruannete põhjal viib nõukogu läbi hindamise. Komisjon annab teavet artiklis 1 osutatud tegevuste finantsaspektide kohta.

Artikkel 5

1. Käesolev otsus jõustub selle vastuvõtmise päeval.

2. Otsus kaotab kehtivuse 36 kuu möödumisel artikli 3 lõikes 3 osutatud lepingu sõlmimise kuupäevast või kuue kuu möödumisel selle vastuvõtmise kuupäevast, kui kõnealuse ajavahemiku jooksul ei ole nimetatud lepingut sõlmitud.

Brüssel, 10. juuli 2026

Nõukogu nimel

eesistuja

S. HARRIS

LISA

Projektidokument

Euroopa Liidu panus massihävitusrelvade ja nende kandevahendite leviku tõkestamist valitsusvälistele osapooltele käsitleva ÜRO Julgeolekunõukogu resolutsiooni 1540 (2004) rakendamise toetamiseks

1. **TAUST**

Kooskõlas 12. detsembril 2003. aastal vastu võetud massihävitusrelvade leviku tõkestamise Euroopa Liidu (EL) strateegiaga, milles seatakse eesmärgiks edendada Ühinenud Rahvaste Organisatsiooni (ÜRO) Julgeolekunõukogu rolli ja tõhustada selle suutlikkust massihävitusrelvade levikuga seotud probleemide käsitlemisel, on EL aastate jooksul järjepidevalt toetanud ÜRO Julgeolekunõukogu resolutsiooni 1540 (2004) ja sellele järgnevate resolutsioonide rakendamist.

Alates 2006. aastast on sellist toetust antud järjestikuste ELi nõukogu ühismeetmete ja otsuste kaudu, mida rakendab ÜRO desarmeerimisküsimuste büroo (UNODA). UNODA-le on antud volitused toetada resolutsiooni 1540 (2004) kohaselt moodustatud Julgeolekunõukogu komiteed (edaspidi „resolutsiooni 1540 komitee“) ja selle eksperdirühma ning ta on olnud programmi rakendusüksus resolutsiooni toetavate ELi rahastatavate projektide puhul.

UNODA-l on keskne roll resolutsiooni 1540 tõhusa rakendamise edendamisel ja hõlbustamisel ülemaailmsel, piirkondlikul ja riiklikul tasandil. UNODA on kooskõlas oma volitustega, sealhulgas ÜRO Julgeolekunõukogu resolutsiooniga 1977 (2011) antud volitustega, loonud platvorme, et suurendada teadlikkust resolutsioonist 1540, tugevdada riiklikku rakendussuutlikkust ning edendada dialoogi ja koostööd temaatilistes ja valdkondadevahelistes küsimustes. Tihedas koostöös resolutsiooni 1540 komitee, liikmesriikide, valitsustevaheliste organisatsioonide, spetsialiseerunud rahvusvaheliste üksuste, piirkondlike ja allpiirkondlike organisatsioonide ning kodanikuühiskonnaga on UNODA oma toetust järk-järgult laiendanud ja kohandanud, et see vastaks riikide ja piirkondade konkreetsetele vajadustele ja prioriteetidele.

UNODA märkimisväärne panus ülemaailmsetesse jõupingutustesse, millega toetatakse resolutsiooni 1540 rakendamist, ilmneb ka läbiviidud tegevuste suurest arvust. Aastatel 2011–2025 toetas, korraldas või kaaskorraldas UNODA rohkem kui 200 tegevust, mis rõhutab tema keskset rolli rakendamis- ja abistamispüüdluste edendamisel kogu maailmas. Järjestikuste ELi nõukogu otsuste alusel elluviidud tegevused on andnud mõõdetavaid tulemusi, sealhulgas parandanud aruandlusmäärasid ning tugevdanud riiklikke õigus- ja institutsioonilisi raamistikke resolutsiooni 1540 ja sellele järgnevate resolutsioonide rakendamiseks. Vaatamata nendele edusammudele on paljudes piirkondades rakendamisel endiselt olulisi lünki. Paljud riigid seisavad jätkuvalt silmitsi probleemidega, mis on seotud õigus- ja reguleerivate raamistike väljatöötamise, asutustevahelise koordineerimise, tehnilise oskusteabe ja ressursside piiratusega.

Ettepaneku jaoks kindlaks määratud prioriteetsed piirkonnad – Aafrika, Ladina-Ameerika ja Kariibi mere piirkond ning Aasia ja Vaikse ookeani piirkond – on resolutsiooni 1540 tõhusal rakendamisel endiselt maha jäänud. Kuigi Aafrikas on massihävitusrelvade leviku oht endiselt märkimisväärne ja terrorirühmituste põhjustatud ohtu peetakse teiste piirkondadega võrreldes kõige suuremaks, on vaid veidi rohkem kui kolmandik riikidest teatanud, et peamised institutsioonilised ja õiguslikud meetmed on kehtestatud. Kaheksast liikmesriigist, kes ei ole esitanud resolutsiooni 1540 kohast riiklikku aruannet, on seitse pärit kõnealusest piirkonnast. Kavandatavas otsuses seatakse seetõttu esikohale nõudluspõhine tehniline abi ja suutlikkuse suurendamine, sealhulgas õigusaktide väljatöötamine, mis on jätkuvalt peamine prioriteet, ning laiendatakse nimetatud tegevust. Ladina-Ameerikas ja Kariibi mere piirkonnas on resolutsiooni 1540 rakendamisel palju kaalul, eriti kui võtta arvesse rahvusvahelise organiseeritud kuritegevuse kiiret laienemist ja püsivaid lünki ekspordikontrollisüsteemides. Ligikaudu pooled liikmesriigid on teatanud meetmete kehtestamisest, kuid nende rakendamine on endiselt ebaühtlane, kusjuures õigusaktid on killustatud ja institutsiooniline koordineerimine ebajärjekindel. Kavandatavas otsuses seatakse prioriteediks kohandatud õigus- ja tehniline abi, mida täiendab tõhustatud piirkondlik koostöö, et edendada asjakohaste õigusnormide väljatöötamist ja rakendamist. Aasias ja Vaikse ookeani piirkonnas on ebaseaduslik kaubandus ja massihävitusrelvade leviku tõkestamise seisukohast tundlike reguleerimata kaupade rahastamine endiselt oluline piirkondlik julgeolekuprobleem. Kehtestatud on mitmed rakendusmeetmed, kuid need on endiselt ebaühtlased ning lünki esineb õigusraamistikes, asutustevahelises koordineerimises ja teabevahetuses. Kavandatava otsusega tugevdatakse seadusandlikku abi ja institutsionaliseeritud suutlikkuse suurendamist, sealhulgas toetades resolutsiooni 1540 kohaste ekspordikontrolli ja täitmise tagamise kohustuste rakendamist, et edendada tõhusat strateegilist kaubandusjuhtimist.

Kõigis piirkondades on ühiseks valdkonnaüleseks probleemiks püsivad ressursipiirangud, kusjuures resolutsiooni 1540 kohaste riiklike kontaktpunktide tegevust mõjutavad sageli suur kaadrivoolavus, piiratud koolitus ja konkureerivad prioriteedid, mis rõhutab vajadust pideva suutlikkuse suurendamise, sihipärase ressursitoetuse ja tugevdatud rahvusvahelise koostöö järele. Nende probleemide lahendamine eeldab pidevat tegevust, mis tugevdab institutsioonilist suutlikkust ja edendab riikide isevastutust, et tagada rakendamispüüdluste pikaajaline jätkusuutlikkus.

Lisaks rõhutavad sellised arengud nagu kujunemisjärgus tehnoloogiad ja muutuvad kahesuguse kasutusega seotud riskid resolutsiooni 1540 jätkuvat asjakohasust ning vajadust püsiva ja kohanemisvõimelise rahvusvahelise toetuse järele. Projekt aitab kaasa ka käimasolevatele rahvusvahelistele jõupingutustele valmistada ette 2027. aastal toimuvat resolutsiooni 1540 rakendamise seisu põhjalikku läbivaatamist.

Käesolevas ettepanekus minnakse üle otsesele, nõudlusel põhinevale abile, mida antakse taotluse korral liikmesriikidele kooskõlas varasemate ühismeetmete ja nõukogu otsuste alusel rakendatud tegevustest saadud õppetundidega ning resolutsiooni 1540 põhjaliku läbivaatamisega komitee poolt 2022. aastal, milles rõhutati vajadust parandada abitaotlustele reageerimist. Tuginedes tehtud edusammudele ja kindlaks tehtud vajadustele, on käesoleva ettepaneku eesmärk veelgi tugevdada piirkondlikku suutlikkust ja koostööd, edendades samal ajal ka piirkondadevahelist tegevusi.

ELi jätkuv osalemine täiendava nõukogu otsuse kaudu on oluline, et kindlustada seni saavutatud edu, säilitada jõupingutuste rakendamise tempo ja veelgi tugevdada liikmesriikide suutlikkust järjepideva ja pikaajalise toetuse kaudu.

2. **ÜLDRAAMISTIK**

Kavandatav projekt tugineb UNODA poolt rakendatud nõukogu otsuse (ÜVJP) 2023/654 ning varasemate ühismeetmete ja nõukogu otsuste saavutustele, millega toetatakse resolutsiooni 1540 rakendamist. Kui see on asjakohane, võib konkreetseid tegevusi rakendada koos teiste rahvusvaheliste või piirkondlike organisatsioonidega. Euroopa Julgeoleku- ja Koostööorganisatsioon (OSCE) toetaks kavandatava nõukogu otsuse alusel asjakohaste tegevuste rakendamist oma asjaomases piirkonnas ning selliseid tegevusi rahastataks UNODA kaudu.

Kavandatava ELi nõukogu otsuse rakendamisel juhindutakse järgmistest põhimõtetest:

a) võimalikult suures ulatuses kasutatakse kogemusi ja õppetunde, mis on saadud resolutsiooni 1540 tulemusliku rakendamise toetamiseks vastu võetud varasemate ühismeetmete ja nõukogu otsuste rakendamisel;

b) prioriseeritakse riikide poolt kindlaks tehtud erivajadusi ja riikide taotlusi, sealhulgas suutlikkusalaseid nõudeid, ning abi andmisel ja suutlikkuse suurendamisel kasutatakse kohandatud ja nõudlusel põhinevaid lähenemisviise;

c) soodustatakse riiklikku ja piirkondlikku isevastutust toetatavate tegevuste eest, et tagada pikaajaline jätkusuutlikkus ja institutsioonilise suutlikkuse säilitamine;

d) tagatakse UNODA, ELi ning resolutsiooni 1540 rakendamise toetamises osalevate asjaomaste rahvusvaheliste, piirkondlike ja allpiirkondlike osalejate vastastikune täiendavus, koordineerimine ja koostoime;

e) keskendutakse tegevustele, mis on andnud konkreetseid ja mõõdetavaid tulemusi, eelkõige tugevdades riiklikku rakendamist, parandades aruandlus- ja abimehhanisme, suurendades asjaomaste sidusrühmade teadlikkust ja edendades püsivat pühendumist resolutsiooni 1540 rakendamisele;

f) suurendatakse reageerimisvõimet kujunemisjärgus tehnoloogiatest, teaduse arengust ja muutuvatest kahesuguse kasutusega seotud riskidest tulenevatele võimalustele ja probleemidele resolutsiooni 1540 kontekstis; ning

g) tagatakse soolise perspektiivi integreerimine projektitegevustesse ning edendatakse naiste osalemist ja juhtrolli käesoleva kavandatava nõukogu otsuse kohastes tegevustes ja dialoogides.

3. **EESMÄRGID**

Tuginedes varasemate ELi nõukogu otsustega tehtud edusammudele ja 2022. aasta põhjalikule läbivaatamisele, jätkab UNODA resolutsiooni 1540 ja sellele järgnenud resolutsioonide tulemusliku ja ülemaailmse rakendamise edendamist sihipäraste ja koordineeritud meetmete kaudu, mille eesmärk on tugevdada riiklikke, allpiirkondlikke ja piirkondlikke rakendamisalaseid jõupingutusi ja suutlikkust. Nende meetmete keskmes on riikide suutlikkuse suurendamine, riiklike kontaktpunktide vahelise koostöö tugevdamine, tehnilise ja temaatilise abi andmise hõlbustamine riigi vajadustele reageerimisel ning rahvusvahelise koostöö ja asjaomaste sidusrühmade teadlikkuse suurendamise kaudu.

Nagu on rõhutatud alates 2009. aastast toimunud põhjalike läbivaatamiste tulemustes, nõuab resolutsiooni 1540 rakendamise tugevdamine mitmeaastaseid koordineeritud jõupingutusi, mis on kohandatud piirkondlikule kontekstile ja riiklikele eripäradele. Programmiga luuakse ja säilitatakse eelmiste ELi toetustaotluste alusel võetud tegevuste rakendamise hoog, kasutades mitmetahulist lähenemisviisi, mis hõlmab järgmist:

Üldeesmärk (oodatav mõju)

Kooskõlas massihävitusrelvade leviku vastase ELi strateegia rakendamisega on programmi üldeesmärk aidata kaasa rahvusvahelisele rahule ja julgeolekule, toetades liikmesriike massihävitusrelvade leviku tõkestamise rahvusvahelise struktuuri tugisambaks jääva resolutsiooni 1540 täielikul ja tulemuslikul riiklikul rakendamisel.

See eesmärk tugineb varasemale ELi toetusele, mida anti ühismeetmete 2006/419/ÜVJP ja 2008/368/ÜVJP ning nõukogu otsuste 2013/391/ÜVJP, (ÜVJP) 2017/809 ja (ÜVJP) 2023/654 alusel.

Erieesmärgid

a) tugevdada riiklikku ja piirkondlikku suutlikkust resolutsiooni 1540 rakendamiseks, sealhulgas koolituse, suutlikkuse suurendamise, tehnilise abi ning abitaotluste ja -pakkumiste hõlbustamise kaudu;

b) suurendada riiklike kontaktpunktide suutlikkust, rolli ja tõhusust, sealhulgas parandada riikide vahelist koordineerimist, koostööd ja teabevahetust resolutsiooni 1540 komiteega ja kontaktpunktide endi vahel, et toetada resolutsiooni tõhusat rakendamist;

c) toetada riikide taotluse korral vabatahtlike riiklike rakenduskavade väljatöötamist, ajakohastamist ja praktilist rakendamist ning hõlbustada hilisemat juurdepääsu kohandatud abile, et kõrvaldada tuvastatud lüngad ja vajadused;

d) edendada allpiirkondlikku, piirkondlikku ja rahvusvahelist koostööd, aidates kaasa suuremale koostoimele, sidususele ja vastastikusele täiendavusele resolutsiooni 1540 rakendamisel;

e) suurendada asjaomaste sihtrühmade, sealhulgas valitsusasutuste, parlamendiliikmete, erasektori, akadeemiliste ringkondade ja kodanikuühiskonna teadlikkust resolutsiooni 1540 täieliku rakendamise kohustustest ja tähtsusest;

f) tugevdada asjaomaste sihtrühmade, sealhulgas naiste sisulist kaasamist rahvusvahelistesse, piirkondlikesse ja riiklikesse resolutsiooni 1540 rakendamiseks tehtavatesse jõupingutustesse;

g) toetada 2009., 2016. ja 2022. aasta põhjalikele läbivaatamistele tuginedes esitatud asjakohaste soovituste praktilist rakendamist ning 2027. aasta põhjaliku läbivaatamise ettevalmistamist ja selle tulemuste rakendamist.

4. **OODATAVAD TULEMUSED**

Üldine oodatav tulemus:

resolutsiooni 1540 tõhusam rakendamine liikmesriikide poolt.

Konkreetsed tulemused:

a) riiklike ametiasutuste ja kodanikuühiskonna suurem teadlikkus resolutsiooni 1540 täieliku ja tulemusliku rakendamise tähtsusest;

b) täiustatud ja tugevdatud riiklikud õigus-, reguleerivad ja haldusraamistikud, mis on seotud resolutsiooniga 1540;

c) kontaktpunktide ja muude asjaomaste riiklike sidusrühmade suurem institutsiooniline ja tehniline suutlikkus ning tõhusam asutustevaheline koordineerimine;

d) riiklike aruannete, vabatahtlike tegevuskavade ja nendega seotud 1540 komiteele esitatavate dokumentide parem kvaliteet, täielikkus, järjepidevus ja õigeaegsus; ning

e) tõhusam koordineerimine, vastastikune täiendavus ja teabevahetus rahvusvaheliste, piirkondlike ja allpiirkondlike partnerite vahel.

5. **TEGEVUSED**

Käimasolevast toetustsüklist saadud õppetundide põhjal keskendutakse selles projektis pigem sihipärastele riiklikele ja allpiirkondlikele tegevustele, nt simulatsiooniõppustele, kui ulatuslikele piirkondlikele teadlikkuse suurendamise üritustele. See lähenemisviis võimaldab praktilisemat ja sihipärasemat toetust vastusena liikmesriikide konkreetsetele taotlustele. Jätkatakse piirkondlike kontaktpunktide koolitusi, et hõlbustada koordineerimist ja teadmiste vahetamist.

I. **Valitsusametnike suurem suutlikkus täita resolutsioonist 1540 tulenevaid kohustusi**

Tegevus 1A: suutlikkuse suurendamise alased temaatilised seminarid ja koolitused

Suutlikkuse suurendamise alaseid temaatilisi seminare ja koolitusi korraldatakse vastusena kuni viie riigi abitaotlusele, kusjuures prioriseeritakse Aafrika, Aasia ja Vaikse ookeani piirkonna, Ladina-Ameerika ja Kariibi piirkonna riike. Nende tegevustega täiendatakse resolutsiooni 1540 komitee abitaotluste rahuldamise ülesannet ning toetatakse riike praktiliste ja sihipäraste meetmete võtmisel, et tugevdada resolutsiooni 1540 riiklikku rakendamist. Nimetatud seminarid ja koolitused suurendavad valitsusametnike suutlikkust ja tugevdavad asutustevahelist koordineerimist, aidates kaasa tõhusamale riigisisesele rakendamisele. Koolitusi läbi viima, seadusandlikke vahendeid tutvustama ja asjakohaseid abiprogramme jagama võidakse kutsuda rahvusvahelisi ja piirkondlikke organisatsioone ning valdkonnaeksperte.

Sõltuvalt riiklikest vajadustest ja kontekstist võib seminaride eesmärk olla:

— teadlikkuse suurendamine resolutsioonist 1540 ja sellele järgnenud resolutsioonidest;

— riiklike õigus- ja reguleerivate raamistike ning rakendusmeetmete läbivaatamine, et teha kindlaks lüngad ja prioriteetsed meetmed;

— asjaomaste riiklike üksuste määramine ning rollide ja kohustuste selgitamine;

— kohandatud tehnilise abi pakkumine, et toetada kestliku riikliku suutlikkuse suurendamist ning

— tekkivate probleemide ja võimaluste käsitlemine, hõlmates neid, mis on seotud tehnoloogia arengu, kahesuguse kasutusega seotud riskide ja immateriaalse tehnoloogiasiirdega, kui see on asjakohane.

Tegevus 1B: piirkondlike kontaktpunktide koolitused

Piirkondlikud kontaktpunktid toimivad komitee ja riiklike ametiasutuste vaheliste ühenduslülidena ning täidavad riiklike koordinaatorite rolli resolutsiooniga seotud küsimustes. Resolutsiooni 1540 piirkondlike kontaktpunktide jaoks mõeldud sihipärased koolitusprogrammid annavad seega olulise panuse teadlikkuse suurendamiseks resolutsioonist 1540 ja selle kohustustest liikmesriikide jaoks, samuti rakendamisega seotud probleemidest ja nende lahendamiseks vajalikust suutlikkusest. Võttes arvesse piirkondlike kontaktpunktide rotatsioonide sagedust ja muutuvat tegevuskeskkonda resolutsiooni 1540 rakendamisel, tuleb piirkondlike kontaktpunktide koolitusi läbi viia korrapäraselt ja pidevalt. Toetust antakse nelja piirkondliku koolituskursuse jaoks, mis on mõeldud riikide poolt määratud piirkondlikele kontaktpunktidele. Koolitusega suurendatakse piirkondlike kontaktpunktide teadmisi resolutsioonist 1540 ja sellele järgnevatest resolutsioonidest, selgitatakse riikide kohustusi ja kättesaadavaid abivõimalusi ning tugevdatakse teabe jagamist ja koostööd nii piirkondlike kontaktpunktide vahel kui ka resolutsiooni 1540 komitee ja piirkondlike kontaktpunktide vahel.

Tegevus 1C: simulatsiooniõppused

Korraldatakse kaks laua- või simulatsiooniõppust, et pakkuda osalevatele riikidele praktilist stsenaariumipõhist koolitust seoses resolutsiooni 1540 rakendamisega. Nende õppustega toetatakse riiklike raamistike praktilist kohaldamist ja valideerimist, asutustevahelist koordineerimist ja otsustusprotsesse.

Simulatsiooniõppustel võidakse keskenduda stsenaariumidele, mis hõlmavad tuuma-, keemiliste või bioloogiliste materjalide levikuga seotud riske ning nendel võidakse käsitleda ka ebaseaduslike hangetega seotud tegevusi ja osalejaid, piiriüleseid ülekandeid või ekspordikontrolliga seotud probleeme, sõltuvalt riiklikest ja piirkondlikest prioriteetidest. Õppustega tugevdatakse tegevusvalmidust ning juurutatakse suutlikkuse suurendamisest ja koolitustegevusest saadud õppetunde.

II. **Abi vajavate liikmesriikide paremad võimalused reageerida asjakohaselt oma vajadustele**

Tegevus 2: riiklike tegevuskavade väljatöötamise toetamine ja sihipärase toetuse andmine

Vabatahtlikud riiklikud tegevuskavad on oluline vahend resolutsiooni 1540 rakendamise toetamiseks. Need võimaldavad riikidel hinnata lünki, seada rakendamismeetmed tähtsuse järjekorda, kaardistada riiklikud sidusrühmad ning hinnata nõutavaid ressursse ja abivajadusi. Kohandatud ja etapiviisilise lähenemisviisi kaudu toetatakse taotluse alusel vähemalt kahte riiki nende vabatahtlike riiklike tegevuskavade väljatöötamisel või ajakohastamisel, sealhulgas abivajaduste kindlakstegemisel ja kaardistamisel. See toetus hõlmab rakendusmeetmete tähtsuse järjekorda seadmist, vajalike ressursside kindlakstegemist ning abitaotluste koostamist või täpsustamist. Vajaduse korral sisaldab see ka olemasolevate riiklike õigusraamistike analüüsi, et teha kindlaks lüngad, mida annab kõrvaldada uute või täiendavate õigusaktide või määrustega, et täita resolutsioonist 1540 tulenevaid kohustusi. Lisaks on pärast riiklike tegevuskavade kavandatud väljatöötamist ja ajakohastamist ette nähtud pidev toetus, et tagada kavade konkreetne ja kestlik rakendamine.

Tegevusega toetatakse riike selgeid eesmärke, tähtaegu ja koordineeritud jõupingutusi sisaldavate vabatahtlike riiklike tegevuskavade väljatöötamisel, soodustades riikide ja abiandjate vahelist tõhusat partnerlust resolutsiooni 1540 kõikehõlmavaks rakendamiseks.

III. **Riiklike ametiasutuste, asjaomaste sihtrühmade ja kodanikuühiskonna suurem teadlikkus resolutsiooni 1540 täieliku rakendamise tähtsusest**

Tegevus 3: teadmiste loomine ja levitamine

Koostatakse kaks teadmiste loomise väljundit, sealhulgas väljaanded, et uurida resolutsiooni 1540 rakendamisega seotud põhiküsimusi. Nende väljundite eesmärk on koguda kogemusi ja tõhusaid tavasid, anda ülevaade esilekerkivatest suundumustest ja probleemidest ning toetada teadmistel põhinevat strateegiat ja poliitika kujundamist. Tegevusega suurendatakse asjaomaste sidusrühmade teadmisi resolutsioonist 1540 tulenevate kohustuste täieliku ja tõhusa rakendamisega seotud küsimustest, ning toetatakse resolutsiooni 1540 komitee tööd asjaomastes valdkondades. Teadmisi loovaid tooteid käsitlevate teemade puhul saadakse sisendit rakendamissuundumuste, -lünkade ja -vajaduste seirest, hõlmates neid, mis on kindlaks tehtud 2022. aasta põhjaliku läbivaatamise käigus, ja neid, mis tehakse kindlaks 2027. aasta põhjaliku läbivaatamise käigus.

6. **KOORDINEERIMISMEHHANISM JA ROLLID**

UNODA toimib rakendusüksusena ning teeb koostööd resolutsiooni 1540 komitee ja selle ekspertide rühmaga programmi tegevuste korraldamisel. Rakendusüksusena suhtleb UNODA tihedalt rahastajaga, korraldab koordineerimiskoosolekuid, koostab korrapäraselt kirjeldavaid ja finantsaruandeid ning pakub partnerüksustele poliitilist ja korralduslikku tuge. Kõiki projekti rahalisi vahendeid jagatakse ja hallatakse kooskõlas ÜRO reeglite ja normidega.

Resolutsiooniga 1977 (2011) innustas ÜRO Julgeolekunõukogu resolutsiooni 1540 komiteed jätkama aktiivset suhtlust riikide ja asjaomaste rahvusvaheliste, piirkondlike ja allpiirkondlike organisatsioonidega, et edendada kogemuste, saadud õppetundide ja tõhusate tavade jagamist resolutsiooniga 1540 hõlmatud valdkondades. Sellega seoses on UNODA resolutsiooni 1540 piirkondlikud koordinaatorid Addis Abebas ja Bangkokis jätkuvalt kindlalt toetanud resolutsiooni 1540 rakendamist Aafrika ning Aasia ja Vaikse ookeani piirkonnas, et ennetada massihävitusrelvade leviku riske.

UNODA on muu hulgas oma piirkondlike keskuste kaudu säilitanud ka tugevad partnerlused rahvusvaheliste ja piirkondlike organisatsioonidega, et tagada abivajavatele liikmesriikidele piisav toetus resolutsiooni rakendamisel. UNODA jätkab koostööd OSCEga, kes saab sihtotstarbelist rahastust konkreetsete tegevuste rakendamiseks osalevates riikides vastavalt oma volitustele, geograafilisele katvusele ja tehnilisele oskusteabele. Koostöö tugineb OSCE tugevale piirkondlikule kohalolekule ja riiklike ametiasutustega loodud partnerlusele, kusjuures üldine projekti koordineerimine, järelevalve ja aruandlus jääb UNODA vastutusalasse.

UNODA tagab sidususe ja vastastikuse täiendavuse UNODA poolt otse rakendatavate tegevuste ja OSCE poolt läbiviidavate meetmete vahel korrapärase koordineerimise ja teabevahetuse kaudu. UNODA koondab OSCE sisendid üldisesse programmiaruandlusse, sealhulgas rahastajale esitatavatesse iga-aastastesse finants- ja kirjeldavatesse aruannetesse. Neid ametlikke aruandeid täiendatakse mõlema üksuse vaheliste mitteametlike ajakohastustega e-kirjavahetuse, konverentsikõnede ja sihtotstarbeliste erikohtumiste kaudu, kui see on vajalik. Selline tõhustatud piirkondliku rakendamise lähenemisviis võimaldab UNODA-l tagada ühised jõupingutused ja maksimeerida võimalusi koostoime tekkeks.

UNODA suhtleb samuti ja koordineerib tegevust üksustega, kes rakendavad teisi asjakohaseid Euroopa Liidu rahastatavaid asjakohaseid programme ja projekte, eelkõige ELi CBRN tippkeskuste algatust ja ekspordikontrolli programmi EL P2P, samuti järgmiste nõukogu otsuste kohaselt rakendatavaid projekte:

— nõukogu 11. märtsi 2025. aasta otsus (ÜVJP) 2025/494, millega toetatakse bioloogiliste ja toksiinrelvade konventsiooni, selle istungitevahelist tööprogrammi ning selle kümnenda läbivaatamiskonverentsi ettevalmistamist;

— nõukogu 30. novembri 2023. aasta otsus (ÜVJP) 2023/2705, millega muudetakse otsust (ÜVJP) 2019/1296, millega toetatakse bioloogilise ohutuse ja julgeoleku tugevdamist Ukrainas kooskõlas massihävitusrelvade ja nende kandevahendite leviku tõkestamist käsitleva ÜRO Julgeolekunõukogu resolutsiooni 1540 (2004) rakendamisega;

— nõukogu 19. veebruari 2024. aasta otsus (ÜVJP) 2024/645, millega toetatakse bioloogilise ohutuse ja turvalisuse tugevdamist Ladina-Ameerikas kooskõlas massihävitusrelvade ja nende kandevahendite leviku tõkestamist käsitleva ÜRO Julgeolekunõukogu resolutsiooni 1540 (2004) rakendamisega.

7. **TÖÖTAJAD**

Käesoleva kavandatava nõukogu otsuse rakendamiseks on vaja spetsiaalsete töötajate kohalolekut, et tagada kõigi tegevuste tõhus, õigeaegne ja koordineeritud rakendamine. Sellepärast nähakse ette järgmised rollid.

— **Üks poliitikaküsimuste ametnik ÜRO peakorteris:**

programmi rakendamisel on juhtiv roll UNODA massihävitusrelvade osakonna alla kuuluval resolutsiooni 1540 tugiüksusel. Üksuse poliitikaküsimuste ametnik toetab programmi üldist juhtimist ja järelevalvet, sealhulgas asjakohaste tegevuste rakendamist, samuti koordineerimist OSCEga konkreetsete tegevuste elluviimiseks, projektide järelevalvet ja hindamist, rahastajate aruannete koostamist ning korrapärast teabevahetust rahastajatega.

— **Üks piirkondlik koordinaator Addis Abebas, Etioopias:**

piirkondlik koordinaator vastutab poliitilise tahte edasise loomise, teadlikkuse suurendamise ja suutlikkuse arendamise eest Aafrika riikides, et tõhustada resolutsiooni 1540 rakendamist, tehes seejuures kindlaks ja kõrvaldades allesjäänud lüngad riiklikus rakendamises. Koordinaator tagab jätkuvalt sihtotstarbelise suutlikkuse resolutsiooni 1540 kohaseks teavitustegevuseks ja kaasamiseks Aafrikas ning pakub esmast toetust riiklike ja piirkondlike tegevuste elluviimiseks, et tugevdada resolutsiooni 1540 rakendamist kõnealuses piirkonnas.

8. **KESTUS**

Projekti rakendamise hinnanguline kogukestus on 36 kuud.

9. **ELi NÄHTAVUS**

UNODA võtab kõik asjakohased meetmed, et avalikustada käesoleva nõukogu otsuse ettepaneku alusel rakendatavatele tegevustele antud ELi rahaline toetus, tagades seeläbi ELi panuse täieliku nähtavuse ja sellealase teadlikkuse. Sellised meetmed võetakse kooskõlas komisjoni teatise ja Euroopa Komisjoni avaldatud ELi välistegevuse nähtavuse käsiraamatuga. Sel eesmärgil rõhutab UNODA ELi rolli asjakohase brändimise ja teavitustegevuse kaudu, tagades meetmete läbipaistvuse ja suurendades teadlikkust käesoleva otsuse eesmärkidest, samuti ELi toetusest ja saavutatud tulemustest. Kogu materjalil, mis on koostatud käesoleva otsuse kohaste tegevuste elluviimise raames, tuleb nähtavalt esitada ELi lipu kujutis kooskõlas lipu kujutise nõuetekohast kasutamist ja reprodutseerimist käsitlevate ELi suunistega.

10. **TOETUSESAAJAD**

Programmi toetusesaajad on ÜRO liikmesriigid.

UNODA püüab innustada toetust saavaid riike teadlikult kaasama naisi kõikides projekti etappides.